СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 147. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 25. червня, 1924. — VOL. XXXII. — No. 147. — Jersey City, N. J., Wednesday, June 25, 1924. — THREE CENTS

Заповідають боротьбу за Ку-Клакс-Клен на демократичній конвенції.

НЮ ЙОРК, 23. червня. — ХоХча конвенція демократичної партії починається аж завтра в полудне, мимо сього вже всі делеґати на неї зїхалися до міста і з їх заяв та розмов можна догадатися з великою певностю головні справи конвенції.

З великої опозиції проти діяльности Ку-Клакс-Клена можна сподіватися широкої дискусії в справі сеї потайної орґанізації. Відай партія буде примушена вставити в свою програму якусь виразну заяву в тій справі.

Найбільше делеґатів заявляється за двома кандидатами, а се за нюйорським ґубернатором Смитом та за адвокатом Мекаду. Кромі них виступає ще богато „улюблених синів стейтів", за якими стоять лишень делеґації з їх власних стейтів. До них належить: Силцер з Ню Джерзі, Дейвис з Вест Верджінії, Ґлес з Верджінії, Андервуд з Алабами і так далі. На привітнім обіді для делеґатів, який давало місто Ню Йорк, виголосив міський мейор Гайлен таку промову, що й його вже вважають кандидатом на номінацію на уряд президента Злучених Держав.

ДЕБАТИ ЗА ВИНО И ПИВО.

НЮ ЙОРК, 23. червня. — Щоби дати делеґатам демократичної конвенції можність зорієнтуватися в настрою народа до прогибіції, Американська Ліґа Легкого Вина й Пива мала урядити в Ню Йорку в перший день конвенції публичну дебату в справі зміни прогибіційного закона.

СЕНАТОРИ ВТІКАЮТЬ ЗІ СТРАХУ.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 23. червня. — Републиканські сенатор истейтового сенату, котрі втекли зі засідання, коли хтось підложив у сенаті отруйного ґазу, втекли зі стейту Ровд Айленду до стейту Месечузетса і всі замешкали в однім домі в Ратленді. В Ровд Айленді остав лишень один републиканський сенатор, і він лишився лишень на те, аби ставити в сенаті внесок на ствердження, чи в сенаті є законом приписане число сенаторів.

Сенатори-втікачі заявляють, що вони готові боронитися силою проти заходів примусити їх поїхати назад до свого стейту. Декотрі виїхали зі своїми жінками.

КУЛИДЖ ЗАПОВІДАЄ ФОРМАЛЬНЕ ОТВОРЕННЄ СВОЄЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

ВАШІНҐТОН, 23. червня. — Менаджери виборчої кампанії Кулиджа заповідають, що Кулидж отворив свою передвиборчу кампанію врочистою промовою, яку він виголосить дня 4. липня.

ПОЛЬЩА ХОЧЕ ГОВОРИТИ ПРО СВОЇ ДОВГИ.

ВАШІНҐТОН, 23. червня. — Владислав Врублевскі, польський посол у Вашінґтоні, предложив американській комісії для довгів пропозицію про справу сплати польського военного довгу. Сей довг виносить 185 міліонів долярів.

ОСЯГ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕТУНА.

САН ФРРАНЦИСКО, Каліфорнія, 23. червня. — Летун американської армії поручник Расел Мон таки доконав свого наміру й перелетів за один день без перерви впоперек американську сушу. Він вилетів з летничого поля в Мініолі, на Лонґ Айленді, за Ню Йорком, о годині 3. 16 мінут рано, а прилетів до Сан Франциско о годині 1. мінут 44 після нюйорського часу. В той спосіб доконав він небувалої річи, перелетівши за 21 годину й 48 мінут 2,850 миль. По дорозі ставав він усего пять разів на означених стаціях, щоби набрати наново топлива.

НОВІ ВОЗДУШНІ ОСЯГИ.

ВАШІНҐТОН, 23. червня. — Американськ ілетуни американської военної фльоти добули вчора два нові осяги.

Один лежав в тому, що два летуни були в воздусі довше, як коли небудь хто другий бу в.Вони літали у воздусі без перерви й висідання повних 13 годин й 23 мінути, ба навіть тоді їзду перервала лишень кастрофа. Їх мотор перестав працювати, і вони мусіли спуститися в пітьмі на землю. На своє щастє вони впали на ріку Потомак і вратувалися від нехибної смерти.

СТРАШНА БУРЯ ВБИВАЄ 5 ЛЮДИЙ.

ШИКАҐО, Илинойс, 23. червня. — Одна з найстрашніших бур, якої рівної найстарші люди не памятають, навістила майже цілу долину горішного біґу ріки Місісіпі. В полосу бурі попали стейти Небраска, Полуднева Дакота, Минесота й Илинойс. Буря наробила шкоди на сотки тисяч долярів та вбила 3 людий в Шикаґо, а 2 в стейті Минесоті.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНО РЕВНИВОГО ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК, 23. червня. — Чарлз Ґерґен, 60-літний старик, напав свою 57-літну жінку з обжалованнем невірности, а відтак приніс з ґаражу револьвер та вбив її. Коли його дочка та син кинулися ратувати матір, він покалічив і їх тяжко.

Поліція відставила його просто до шпиталю, бо він робив на неї враження божевільної людини.

СМЕРТЬ ВІД ЛІЧЕННЯ „ХРИСТІЯНСЬКОЮ НАУКОЮ".

РЕД БЕНК, Ню Джерзі, 23. червня. — Тут померла нині наглою смертю п. Седі Бінґем Лемкин, котру лічив „лікар" Християнської Науки.

З огляду на те, що лікарі ствердили, що покійну можна було вратувати операцією, поліція арештувала „лікаря" Християнської Науки, і його поставлять перед суд.

НОВИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ ПОНЦІ.

БОСТОН, 23. червня.— Чарлза Понці, котрий відбуває тут пять-літну тюрму за штудерні обмани при помочи висиланню гроший до старого краю, зараз по виході з тюрми стане перед суд, обжалований за 10 нових злочинів.

КАЗАЛА СЕБЕ ПОХОРОНИТИ ЗІ СОБАКОЮ.

ПАСАІК, Ню Джерзі, 23. червня. — П. Марія Елм, 57-літна старуха, що померла в нюйорськім місті Ферндейлі, лишила тестамент, в якому приказує своїм спадкоємцям строїти її любимого пса та поховати його зі собою в тій самій трумні. Спадкоємці заявили, що вони виконають її послідну волю.

ЖІНКА ВМІШАНА В 3-МІЛІОНОВИЙ ПОЧТОВИЙ РАБУНОК.

ШИКАҐО, 23. червня. — Поліція арештувала тут паню Луїзу Драке Бравн, котра принесла була 36,000 долярів, щоби визволити на волю Віліса Нютона, одного з обжалованих за три-міліонову крадіж з почтового воза. Поліція обжалову є й її за співучасть у рабунку.

СКІЛЬКИ АМЕРИКА ВИДАЄ НА РАДІО?

По статистичним даним горожане Зєдинених Держав видали минулого року на радіотелеґрафію і радіотелєфонію яких 350 тисяч долярів.

УКРАЇНЕЦЬ ПОКІНЧИВ УНІВЕРСИТЕТ.

Університет у Дубюк, Айова, покінчив межи инчими Василь Варшавський.

В. Варшавський родом з села Стрільбич, Старо Самбірського повіту. Зараз по вкінченню народної школи приїхав до Америки, до вуйка А. Мовчка, котрий мешкав у Пітсбурґу. Тут він працював у фабриці два роки і пів заробляючи на заплачення подорожи. Заощадив при тім невелику суму гроша і з тим розпочав шкільну науку.

Почав науку в 1915 р. в Академії у Блумфілді, а продовжував її у висшій школі та в „Дубюк ніверситеті". На науку заробляв власними силами, ба ще й час від часу посилав гроші родичам.

Поза наукою та працею находив він ще час на спорт, граючи фут бол через чотири роки у Дубюк Університеті, одні з найбільше знаних шкіл Середно-Зах. Стейтах. П. Варшавський усе старався, щоб Американці як найбільше знали про Україну. Він усюди виступав як свідомий Українець.

По вкінченню університету п. Варшавського покликано на професора політичних наук, історії і копячого мяча (футбол-а) в Елкгорн, і Вискансин.

ЧИ ЖИЮТЬ ЩЕ НАСЛІДНИКИ ЦАРЯ СОЛОМОНА?

Сьогодняшні етіопські князі, — бажаючи доказати своє біблійне походження — кажуть, що вони є потомками Менеліка, сина цариці Саби і царя Соломона. Він мав би бути основником їх династії. Під іменем Менелік II. володів і племінник теперішнього реґента Тофарія, якого вельми торжественно приймали в Парижі.

ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО, БО ПІЗНАВ КОМУНІСТІВ.

У советській Росії викликала велике схвилювання статтябольшевицького проводиря Радека у „Правді". Писав у ній Радек про причини самовбивства визначного комуніста Лютовінова. По словам Радека, Лютовінов тому наложив на себе руку, бо не міг погодитися з дійсністю, що робітнича кляса в Росії мусить терпіти страшні терпіння, хоч край має комуністичну владу. Лютовінов відносився песимістично до нової економічної політики („Неп"). Суспільні ріжниці, яких досі совети не могли закинути, [illegible] головною [illegible] Лютовінових [illegible] терпінь [illegible] вкінці [illegible] самогубства.

[illegible] „ВІЧНОГО ЖИДА".

Викрила у Манш (пограничній французькій місцевости) французька жандармерія. На станиці цій переглядають докладно всіх подорожніх. Жидови цьому 63 роки, має довгу сиву бороду і гострий погляд. Каже, що називається Йосиф. Одначе в провінції Турлявіль (де його найшли), Жид зовсім незнаний. Ніколи не мав постійного місця перебування, а мандрує з місця на місце й живе з милостині. За ціле життя не мав іще ніякого зайняття. Ходить по світу, шукає помочи по громадах, просить кусень хліба. Найрадше пє яблочник. Приймає все, що дають йому добрі люде, а найрадше гроші. Одначе жандармерія загалом найшла при ньому всього 15 франків і 50 сантимів. Ця сума на сьогодняшню дорожнечу дуже мала, а незначна також у порівнанню з цією, яку мав при собі його предтеча, історичній „Вічний Жид". Арештований Жид пояснював, що згадану суму присилувала його приняти якась добра душа в селі, якого назви вже не памятає.

СОВЕТИ РАДІ БИ ПЕРЕВЕЗТИ ТЛІННІ ОСТАНКИ МАРКСА ДО РОСІЇ.

Таке принайменше доносять ґазети, що советська влада, віднеслась до німецького правительства, щоби позволило їй перенести тлінні останки Карла Маркса, соціялістичного вожда. Чи хоче, щоби тлінні останки перевернулися в большевицькім раю?

ПРОТИЖИДІВСЬКА КАМПАНІЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Націоналістична німецька преса, підбадьорена частинним успіхом своїх покровителів при виборах, веде кампанію [illegible] всього жидівського з ще дужчим завзяттям, аніж раніш. Богато ґаласу наробив памфлет „Мудрці Сіону", не цілий цикль протижидівських статтей, які під ріжними наґловками друкуються і дальше у реакційних німецьких часописах. Тепер попали у ту пресу протоколи І. сіоністичного конґресу, які булиб цікавими документами, колиб тільки не були — фіктивними! Екзекутива сіоністичної орґанізації в Німеччині вислала до нім. преси протест проти друкування явних інсинуацій та заскаржила до суду відповідних редакторів і видавців.

В ГОЛЯНДІЇ ЗГИНУЛО БІЛЬШЕ ЯК 1000 ШТУК РОГАТОЇ ХУДОБИ.

На голяндсько-німецькій границі лютує між рогатою худобою страшна пошесть. Хора худоба гине протягом двох днів. Корові спочатку запирає віддих, потім починається сильний кровотік із носа. Худоба гине до кількох годин. Досі в самій Голяндії згинуло понад тисячу рогатої худоби. Витеринарі не знають шо це за недуга. Досі всі ліки показались безуспішними.

Анґлія запрошує Злучені Держави до межинародної конференції.

ЛОНДОН(23. червня. — Анґлійський премієр Мекдоналд заявив у палаті послів анґлійського парляменту, що він запросив також уряд Злучених Держав до участи в межинародній конференції, яку постановив він на спілку з французьким премієром Еріотом скликати, а котра має відбутися в Лондоні дня 16. липня.

ХОЧУТЬ ТЕЖ, АБИ ГЮЗ БРАВ УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ ПЛЯНУ ДОСА.

ЛОНДОН, 23. червня. — Уряд Анґлії робить заходи, щоби американський секретар стейту (премієр) Ґюз при нагоді своїх відвидин в Европі на другий місяць взяв участь у конференції аліянтів у справі пляну Доса.

Покищо, однак, в тій справі не зроблено американському урядови ще ніякої офіціяльної заяви.

НІМЕЧЧИНА ТЕЖ ХОЧЕ БРАТИ УЧАСТЬ В КОНФЕРЕНЦІЇ.

БЕРЛІН, 23. червня. — Урядники німецької держави заявили, що й Німечична готова взяти участь в межинародній конференції аліянтів в Лондоні, якщо аліянти її запросять.

ХОЧУТЬ СТАВИТИ ПАМЯТНИК ВИЛСОНОВИ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 23. червня. — На Межинародній Робітничій Конференції виринув плян поставити памятник президентови Вилсонови в новій палаті межинародної робітничої орґанізації.

На ньому засіданню постановлено теж одноголосно предложити американському робітництву, які користи воно малоби з участи в межинародній орґанізації.

МУСОЛІНІ НЕ ПОКИДАЄ ПРЕМІЄРСТВА.

РИМ, 23. червня. — Кабінет міністрів Мусоліні відбув нині своє засіданнє в справі послідних відкрить щодо вбийства посла Матеоті. Мусоліні заявив, що він не думає вступати зі свого становища, однак заміряє зреформувати кабінет.

ХОЧУТЬ ПЕРЕМІНИТИ ФАШИСТІВ НА ПОЛІЦІЮ.

РИМ, 23. червня. — Фашистські ґазети заявляють, що вже в короткім часі Мусоліні перемінить фашистську міліцію на признану урядом поліцію, яка буде мати широкі поліційні права (до удержання порядку).

Ґазети подають теж вістку, що строгі обмеження преси, які фашистський уряд був завів з хвилею, як відкрито його звязь з убиттем соціялістичного посла Матеоті, будуть скоро знесені.

КРОК ІТАЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ ДЛЯ ВСПОКОЄННЯ ПУБЛИКИ.

РИМ, 23. червня. — Щоби вспокоїти італійську суспільність, розярену вбиттем фашистами соціялістичного посла Матеоті, італійський король вислав просто до палати послів італійського парляменту письмо, в котрім старається вспокоїти розбурений народ.

АНҐЛІЙСЬКИЙ УРЯД ЗГОДЖУЄТЬСЯ НА АЙРИСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА ДО АМЕРИКИ.

ЛОНДОН, 23. червня. — Анґлійський уряд дав свою згоду на те, щоби Айрнська Держава мала свого представника в Злучених Державах, хоча вона ще далі належить до Британської Імперії. Анґлійський кольоніяльний міністер зложив уже в сій справі виразну заяву в анґлійськім парляменті.

Однак анґлійський уряд ще не рішив, на стільки сей представник має бути зависимий від анґлійського амбасадора.

УСТУПЛЕННЄ ДОВГОЛІТНОГО ПРОВІДНИКА.

ЛОНДОН, 23. червня. — З Лондону доносять, що ґенерал Джан Сматс, що був довгі роки премієром Південної Африки, зрезиґнував зі свого уряду.

Анґлійський ґубернатор завізвав Герцоґа, провідника опозиції, щоби він утворив новий кабінет міністрів.

ПОЧТОВИЙ СТРАЙК ТРЕВАЄ ДАЛІ.

ОТАВА, 23. червня. — Помимо того, що почтовий уряд доручив почтовим урядникам ультимат, в якому загрожує викиненнем їх зі служби на все, якщо вони до нині не вернуть до служби, страйк почтової служби треває далі.

Що більше страйк готов легко перемінитися в ґенеральний почтовий страйк, бо вже й по других місцевостях Канади урядники збираються страйкувати зі симпатії для тутешних.

ЯПАНСЬКА ПОЛІЦІЯ МАЄ ВЖЕ ДОСИТЬ ПРОТИ-АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕМОНТРАЦІЙ.

ТОКІО, 23. червня. — Япанська поліція почала вже накладати свою руку на проти-американські демонстрації в Токіо та других містах Япану.

Сі демонстрації змоглися особливо через донесення про вбитте трох Япанців у Каліфорнії, котрого виновників американський уряд ще не найшов.

Поліція теж почала скріпляти поліційну захорону, яку вона давала Американцям від початку проти-американського руху.

ПОДОРОЖ АМЕРИКАНЦІВ ДОВКОЛА СВІТА.

КАЛЬКУТА, Індіяна, 23. червня. — Американський летун Лавел Смит, котрий командує американською воздушною фльотилею, що вибралася довкола світа, захорів тут на дезинтерію. Через те виправа задержалася тут, поки він виздоровіє.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛИШЕНЬ ОРҐАНІЗОВАНІ РАХУЮТЬСЯ

Кілько разів приходиться українському вічевому бесідникови говорити про положення українського народа, тілько разів не поминає споминути, що українського народа є понад сорок міліонів. Говорили про се в час світової війни, говорили в часи російської революції, говорили в часи самостійної української держави. Говорили бесідники, а чужинці з дива головами похитували. За що той нарід величати, сі чужинці не знали, але перед його чисельностю вони чолом били.

Скінчилася самостійна українська держава і попав сорокміліоновий великан назад у неволю своїх чотирох сусідів. І най нині Українець скаже чужинцеви, що Українців є сорок міліонів, а дали взятися за чуб, то чужинець похитає головою, але не з подиву, а з милосердя. Немовби сказати хотів: Такий великий, а нездарний.

Велика наука нам з сього великого числа та історичної невдачі боротьби за національну свободу. Головна наука в тому, що в світі не рахується сила на голови, а на зорґанізовані голови.

Велика з сього наука для нас, українських іміґрантів у Злучених Державах. Ми звикли хвалитися, що нас тут 400 тисяч. Дехто й каже, що й пів міліона. А дехто й 600 тисяч не побоїться сказати, думаючи, що тим Американця залякає. Але най сей Американець спитає, а яка в вас найбільша орґанізація? Тоді й той, що належить до Українського Народного Союза і той, що проти нього рие, скаже: „Український Народний Союз у нас найбільша орґанізація". А як Американець спитається: „А кілько членів має ваша найбільша українська орґанізація в Америці?" Як Українець скаже, що в ній 20 тисяч членів, то Американець певно похитає головою з милосердєм. Може Українець докинути своїй найбільшій орґанізації пять тисяч, може докинути десять, може подвоїти число її членів, а все таки Американець буде хитати головою з жалем: Такий мовляв великий на число народ, а такий слабий.

Такий великий, а слабий.

Не інакше. Бо в світі рахується не число людий, а число орґанізованих людий. Бо світ знає, що три міліони зорґанізованого народа більше значить, як три сотки міліонів незорґанізованих. Бо світ знає, що лекше побити 400 міліонів Китайців або 400 міліонів Гіндусів, як 4 міліони Фінляндців. Світ має досвід зі силами, і він рахує лишень зорґанізовану силу. Ось чому всякий, хто будує українську орґанізацію, будує орґанізованість українського народа, а хто її розбиває ,той веде український народ у неволю.

РЕЛІҐІЙНА ВІЙНА В 20. СТОЛІТТЮ

Двайцяте століття називають добою прав нації, вільної думки й сумління, реліґійної свободи. Тимчасом якраз в сьому століттю в польській державі, яка опирає своє повстаннє якраз на сих чоловіколюбних засадах, ведеться жорстока війна, яка своїми виглядами подабає на сердні віки.

Польський уряд став вести далі політику, яку свого часу вів уряд історичної Польщі. Він дозваляє жити й розвиватися лишень польській римо-католицькій церкві та переслідує всі другі реліґійні віроісповідання, навіть як вони звязані з католицькою церквою. Українську католицьку церкву поставлено в виімкове становище. Правильне сповнюванне реліґійних функций сею церквою здержується на кождому кроці. Церкву понижає кождий державний і недржавний посіпака. Священників, низчих і висших, ба навіть епископів, карається, арештується. Крадеться церковні маєтки та віддається польським кольоністам.

Над українськими православними Українцями на Полісю, Холмщині та Волині видівається ще гірші знущання. Українська католицька церква в Галичині своєю кріпкою орґанізацією часто ставить тверде заборolo для польських посягань, тоді як незорґанізовані національно, до церкви слабо привязані православні Українці стали справді безборонною жертвою польских напасників. Українські церкви забирається для польської католицької церкви, другі руйнується, деколи навіть розсаджується динамітом. Українські православні церкви замикається сотками. Добра парохій розграбують польські злодії, в урядових шапках і без шапок. Цілу католицьку Польщу немовби сбхопив середно-вічний реліґійний дур.

Українці під польскою окупацією підносять протести проти сього рабунку. Польща старається задушити голос протесту, але він стає щораз сильнійший. Українська сила що далі, то більше росте. Відгомін українських протестів починає вже лунати по Европі. Навіть Французи, польські покровителі, здобулися недавно на протест проти доптання людських прав у Польщі. В цілій Европі мусить незадовго наступити зворот на краще. Під напором межинародної опінії мусить уступити навіть польський розбій.

Треба, щоби до протесту самого народа в старому краю прилучилася також американська іміґрація та щоби вона своїми протестами довела до такого зрозуміння українського положення, до якого вже по части приведено в Европі.

ПРОМОВА ПОСЛА ПАВЛА ВАСИЛЬЧУКА,

виголошена в Соймовій Комісії Справ Заграничних дня 28. мая с. р. підчас дискусії над експозе міністра Замойського.

(Продовження)

(3)

Підсумовуючи це ствердити мушу ствердити, що нема в Польщі виглядів для розвязання справи національних меншостий. До цего нездібні ані правительство, ані жадне польське сторонництво чи то праве чи ліве.

Як раз тепер роспочалася нова хвиля терору на всіх українських землях. Точно з пімсти за свою неміч, правительство гнете кожний прояв народнього незадоволення і грізної постанови в спосіб нечуваний в культурних держав.

На черзі дня масові арешти, увязнення в кайдани, тортури і биття українських селян, робітників і інтеліґенції, що борються за своє визволення. Нова хвиля нищення українського шкільництва, особливо в Галичині, новий загострений похід поліції дефензиви і адміністрації проти політичних укр. орґанізацій всіх відтінків та культурно-просвітних орґанізацій. Врешті новий езуїтсько-адміністраційний похід проти церкви православної. В день імянин президента і в день національно-польського свята 8. мая одібрано силою поліції і висвячено на костели 5 нових церков на одній тільки Холмщині.

В Убрадовицях пов. Грубешів і Стужиці пов. Красностав пролилась кров в обороні церкви перед насиллям. Одночасно провадженнє систематичне господарче винищування наших земель, непосильні налоги і господарчий хаос при цілковитому іґнорованню відбудови знищених війною теренів, витворює грізний стан обуреного населення.

При такій ситуації, панове наївним є слиняві бідкування на одну тільки несправність державного апарату, а ще більше наївним є думати, щоб ви могли когоб то небуло з чинників української політики зловити на гачок охлапів. Це зайве.

Для угоди не знайдете жадної дійсно української партії, жадного дійсно національного представництва.

Ми за сильні, щоб йти на які-б то не були коншахти в тому напрямі.

Як би ні було тяжке наше положення, в конечному підрахунку здобули ми державне становище на Великій Україні, а справа українська в цілости хоч тяжкими шляхами і великими жертвами окупляема, виходить з дня на день на широкий терен світовий і завойовує собі щораз то більше признання. Твердо переконані в святість своїх ідеалів, вірні здобуткам демократії культурного світу, непохитно переконані ми в остаточну перемогу наших постулятів.

Очевидно, що в пошукуванню за догідними собі людьми, можете знайти кількох послушних негідників, отбросів українського суспільства. В цему вже маєте практику. Але питаю, чи це поможе вам вийти з тяжко клопотливої ситуації. Служать же Вам військовими капелянами співробітники славетного Евлоґія і є найкращими в нашому зрозумінню патріотами. Багато з тих обруситeлів чорної сотні тепер є у вас не менш ряними польонізаторами. Вони легко змінили „віхи".

Але товща народня розуміє ваші зле укриті пляни. Вона одповідає зненавидженнєм всього польського.

Панове! нас не треба обдарювати. Ми почуемо себе за господарів на власній землі. Сами на власному історичному досвіді знаете, що хвилеві неповодження і підбиття не вбивають стремлінь нації, тим більше молодої, як ми, що тільки пробудилася до власного життя. Противно, гноблення [illegible]

і скріплює народ в націю та виковує національний характер.

Теперішній страшний режім на наших землях є нічим иншим як станом війни між Польщею а нами, війни тихої, але страшної і завзятої; не можна сказати, щоб вона була безкровною, — тим більший в тому жах. Світ ще не досить поінформований про це!

Через те всякі полуміри в розрішенню справ т. зв. меншостей не досягнуть цілі. Вони спізнені.

До нас мусить бути застосована засада плебісциту. Ми жадаємо повного і нічим не обмеженого самовизначення. То є наше елементарне право і від того не відступимо.

Мир на сході Европи може бути збережений тільки тоді, коли Польща признасть цю засаду вповні. Гадаю, що це лежить у власному її інтересі, в чому я глибоко переконаний.

Признаюся, що не маємо жадних ілюзій що до можливости засадничої зміни в тому питанню польської державної думки теперішнього часу.

Отже спокій на Сході Европи загрожений цілком реально. Польща творить найбільшу небезпеку миру завдяки своєї політики.

Чи це може бути тайною для кожного тверезого політика в Европі? Зростання протипольського настрою на Заході Европи показує наглядно, що це основне джерело небезпеки миру европейського все яснійще починають добачувати. Все частійше не засліплені повоєнною психозою мілітаризму люди світа починають показувати пальцями на Польщу.

Не потребую, очевидно, показувати, як це ступнево причинилося до моральної політичної ізоляції Польщі, як держави та втрати симпатій до Поляків як народу, що по півтора століттю своєї неволі і боротьби за визволення зразу по визволенню на свойому прапорі державного будівництва записав вже кровю невинних жертв своїх сусідів Українців і Білорусинів гасла гнету і екстермінації політичної культурно, господарчої і фізичної.

Що при тій ситуації поможе зміна на становиці представника в Лізі Народів?

Прецінь Польща вже зіґнорувала ту Ліґу, бо відкликала своє представництво звідти, коли почали западати там рішення неприємні для Польщі і яким вона не захотіла підпорядкуватись. Хиба ціль теперішнього взновлення сталої польської делеґації при Лізі Націй не виявляє яскраво правдивих інтенцій Польщи. Ясно для кожного, що привернення це наступило не для якихсь вищих паціфістичних або вселюдських цілей міжнароднього співділання, а лише стремління скріпити свої оборонні позиції на міжнародім форум на випадок цілком евентуальних нападок а може натиску в Лізі проти польської екстермінаційної політики до національних менщостий.

Але чи ця оборона зглядом закордону буде переконуюча, коли радикально не зміниться жахливий стан на наших землях. Очевидно, що причиниться вона ще до більшої компромітації Польщі.

Через те, супроти висловлених моїми передмовцями слів задоволення відносно признчення на делеґата при Лізі Націй п. Скржинського, а також жадання польської лівиці заміни п. Скірмунта в Лондоні, який по виразу п. Домбського „не зможе мати спільного язика з п. Макдональдом", я тим змінам не придаю жадного значіння.

ДОПИСІ

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ.

Звіт Тов. ім. Івана Франка, від. 93 У. Н. С.

Вже якийсь час тому товариші, зрозумівши ціль школи, зложили маленьку жертву на мої руки. Однак через неспокої в Галичині аж минувшого місяця переслав їх до Педаґоґічного Тов-а у Львові, через Амерікен Експрес Ко.

Тоті гроші жертвували слідуючі товариші: Прус М. 2.00; по 1.00: Тітик П. Тріска С., Бaворовський П., Карпа С., Вардиґа Д., Винарський, Миктин Г., Гачакик І., Бабій К. і Василів А.; Ілюв І. 50 ц. Разом 12.50. З оподаткования членів по 10 центів зібрано 4 дол. Разом зібрано 16.50. З того вислано 15.00, пересилка 1.50, разом 16.50.

Прус Михайло.

КОЦВІЛ, ПА.

Українці орґанізуються.

Коцвіл невеличке місто (коло 16 тисяч населення) в стейті Пенсилвенія недалеко від Філяделфії. Тут замешкує більше 300 українських родин з котрих яких 30 Наддніпрянці, а решта з Галичини. В Коцвілі є дві українські церкви — греко-католицька і православна, є один відділ Народного Союза і один відділ Робітничого Союза, але не було тут досі жадної установи, котра-б обеднувала всю українську кольонію, а тому місцеві Українці не тільки ніколи не сходилися до громади, щоб поговорити про свої загальні справи, а навіть мало зналися одні з другими. Брак такої обеднуючої всіх Українців установи давно відчувався свідоміщими коцвілськими громадянами Українцями. Нарешті тепер найшлися люде, котрі взяли на себе нелегку працю зорґанізувати українську громаду в Коцвіл і заснувати Народній Дім. Обидва місцеві українські священики о. І. Коваль греко-католицької парохії і о. Микола Костецький православної парохії — пішли на зустріч і також допомогають цій важній народній справі.

18-го травня вже відбулося перше орґанізаційне зібраннє, на якому перший раз в м. Коцвіл зійшлися і Галичане і Наддніпрянці, як сини одного народу, щоб разом творити одно українське діло. Думка про заснованнє Народного Дому коло котрого гуртувалися-б всі Українці і котрий буде справжньою народньою школою як для дорослих так і для дітей — була зустрінута зібранням дуже прихильно. На цім же зібранню було обрано екзекутиву, котра в найскоршому часі має перевести в життя відкриття Українського Народнього Дому в м. Коцвіл.

Відразу записалися в члени громади до 40 чоловік, з котрих 13 наддніпрянців. Є надія, що членів на перших часах буде до 100 чоловік.

Головою обраного комітету є громадянин Григорій Юхимів.

Присутній.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Враження з вистави Повстанці.

Заходом нюйорської Ліґи Американських Горожан українського походження відбулось у нас в Перт Амбою дня 18 мая с. р. в українській гали представленне „Повстанці", траґедії зі сучасного життя в галицькій Україні.

Аматори вивязалися в своїх ролях як найгарнійше.

Аматори представляли правдиву подію боротьби українського народа проти ляцького наїзду на галицьку Україну. Ґрали так знаменито, що публика мала враження, немовби се не показувалось на сцені, а бачилось дійсність.

Серце наповнялось радостию, що Україна має таких вірних синів, що любов до Вітчини перевисшує у них все: життє і смерть.

Ролю старенького батька відограно дуже гарно.

Ролю Зоні відограно також добре. Вона гордо глянула в вічи наїзника-ляха; з любови до рідного краю не жахаесь ні орештовання, ні тортур. Галя дописалась також гарно; молоді українські дівчата показали, що не лиш їх брати борються о волю але і в них беться щиро козацьке серце.

Дуже красно вивязались Ва-

зи радости стали в очах, коли зобачилисьмо сих повстанців з оружієм в руках, сих местників, що не пожаліли навіть свойого життя за волю України.

На сцені ми бачили, як виглядало те „славне" польське голосованнє. Ідуть польські кольоністи і деякі хруні. Ляцькі поліцаї і жовніри, під баґнетами скованого провадять старенького до голосовання. Він не лякаесь. Помимо тортур, катовання стає гордо перед ляцькими зайдами. З його грудий виринає сильний голос протесту: Проч зайди з нашої землі! Моє голосованнє гармати і кулі на вас. Хоч би прийшлось і умерти, то не сплямлю чести українського народу.

Аматори вміло відограли польських жовнірів і жандармів. Уміло показали і представили ляцьких дикунів, катів з вороною на голові.

Розгривається сумна траґедія. Ляцькі жовніри катують старенького селянина і приводять до розстрілу. Він не лякаєсь смерти за вітчину, йому не жаль умирати за правду, лиш жаль, що сина тут нема та що неба ить його смерти, Жаль за донечкою Зонею, котру Ляхи заарештували на могилі її мами, яку замордували. Коли намірили до вистрілу він не злякався. Грізним голосом кричить: Проч до Варшави зайди з своїм голосованнєм. Жадає перед смертию лиш українського священика. Жовніри покликали польського ксьондза. Сей з хрестом на грудях, радіє, що вбивають Українця-гайдамаку. Приступає езуїт з хрестом, дре голову до гори, сміесь, витаєсь з виконавцями смерти. Однак мусів відступити, коли побачив грізне лице старенького героя, який сказав йому: Проч від мене сатано, я тебе не розумію. Іди красше сподівайся за свою Польщу бо дні її життя вже почислені.

Входить український священик З співчуттєм приступив до засудженого, переконаний, що він невинен і що за любов до України приймає смерть. Приходить помилуваннє. Командант домагаєся, щоб подякував. Він каже, що вам подякують наші гармати і кулі. Дія третя. Старенький батько сидить в хаті, співає гимн Січових Стрільців. Чути стріл. Він не лякаесь, не втікає. Якаж його радість, коли побачив, що се не ляцькі війска, але боївка повстанців, між котрими і його син. Тут стрільці-повстанці, давши короткий звіт з подій батькови, просять його, щоб він трохи стеріг, чи не надійдуть Ляхи, а вони змучені трохи переспляться. Батько з охотою і радостию стереже свій найбільший скарб, своїх оборонців і местників. Приступивши до сплячих оглядає їх збрую. Показавши на кріси каже: отсе добре голосованнє на Ляхів.

Чути стріл, Ляхи надходять; обступили хату. Василь, Петро і батько з ціпом рішили боротись до загину. Хмара Ляхів вбігає. Наші стрільці не піддаються; не зважають що лише по пять набоїв мають; кидаються мов льви на наїзника і вистрілюють останні набої. Переважаюча сила ляцьких посіпак полонила їх. Провадять Ляхи скованих Василя і Петра. Вони йдуть гордо, без жаху, свідомі своєї цили, переконані, що чим сильнійші падуть на нас удари, тим скорше і тривкійше підніметься збірна месть народу. Вони знають, що їх чекає смерть, але їх серця не дрожать, бо не убють кати ідею визволення України. Вона жити-ме в серци кождого Українця.

Підноситься куртина четвертої дії. Наглий суд ляцьких наїзників над українськими повстанцями: Василем і Петром. В салі судовій на стіні знамя польського насилля, польської ганьби: біла ворона.

Аматори тут відограли добре без найменьшої критики, представляючи як ляшня уміло, із насолодою справжнього ката, виконує мандат насильства.

Тут Василь і Петро відограли зворушаючо. Перед нами стали немов дійсні Петро Луцейко і Василь Крупа Мельничук, Шеремета. Гордо стояли, сковані, не відповідаючи на запит судії в мові наїзника. Вони гордо і грізно кричать до зайдів: Ви не маєте права нас судити. Лищ український народ може нас судити. Прийде і на вас час зайди і тоді без пощади будуть вас судити власники сеї землі.

Ролю українського адвоката, оборонця правди, відограно гарно. Він розкриває перед трибуналом всі насилля і звірства над нашим народом; тортури, табори смерти. Ролю судії польського відограно добре

ляцькі судії судили наших героїв, не позволяючи навіть говорити по українськи обжалованим і оборонцеви.

Засуджують на смерть через розстріляннє. Судія виголошує вирок смерти. Обжаловані не злякались. Вони сміло і гордо приняли насильний вирок смерти за правду.

Приводять скованого Василя. Прокуратор відчитує вирок смерти. Він не лякаесь, не дає вязати очий, хоче сміло дивитись на катів і їх підлу роботу. З геройських грудий його виринає могучий клич: Хай живе Україна! Хай живе повстаннє проти зайдів! Стріляй! Розніссся зловіщий гук; молодий герой паде.

Приводять Петра. Прокуратор відчитує вирок смерти. Він таксамо сміло йде на смерть; умирає гордо і спокійно із кличем на устах: Прощай Україно! Прощайте дорогі всі друзі! Боротьби не спиняйте! Ідіть дальше по раз вказанім шляху!

Хай живе Україна! Стріляй!

Розніссся стріл. Він паде біля Василя. Сумна траґедія. Вона нагадала нам всіх упавших героївроїв, розстріляних Ляхами.

Зворушені, зі слезами в очах чекаємо дальше. Чути Стріл. Насцену входять побідно повстанці, Січові Стрільці з синьо-жовтим прапором. Поляглих героїв прикривають синьо-жовтими прапорами; н[ад] ними плачуть Зоня і Ганя. Х[о]рунжий держить високо пр[а]пор. Командант виголо[шує] промову, взиваючи до боро[ть]би проти Ляха наїзника.

Закінченнє — Ще не вмер[ла] і Не пора.

Ніколи не забуду сего д[ня] 18. мая, в Перт Амбою. На[ле]житься щира подяка всім а[ма]торам славної нюйорської [Лі]ґи Горожан.

Оттаких потреба нам пр[ед]ставлень, щоб духа загрі[ти,] щоб оживити нашу еміґрац[ію.] Хай побачить кождий, як з[ну]щаються над нами Ляхи і [як] бодро держиться наш нар[од] проти насили. Не може ні з[а]гинути, ні в неволі бути нар[од,] що мав і має між собою геро[й]ські серця!

Лесьо Сисин.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР.

(Продовження).

Співаки Українського Національного Хору, 25 чоловік, зорґанізовані в Товариство на чолі якого стоїть Управа, яка складається з 3-ох чоловік: п. **Павловського**, — голова т-ва, п. **Шандровського** — скарбник, та п. **Давиденко** — секретар т-ва.

Внутрішне життя Товариства проходе мирно і спокійно, при належній товариській дісципліні та громадських обовязках, які несе на собі кождий член цеї співучої громади .

Укр. Нац. Хор во всіх відношеннях стоїть на твердому ґрунті, прикладаючи богато праці до виконання завдань Хору.

Вже скоро місяць як йде підготовка Хору до зимньої праці, але тепер виявилось, що ця підготовка скоро скінчиться і Хор буде готовий не тільки до зимньої роботи, але й тепер в літі зможе дати де кілько концертів, що викликається предложеннями які надіслані до Управи Хору про поставлення концертів, від українських громад Ню Йорку, його околиць, та инших.

Відносно програму, який зараз має Хор і про час можливих ліпших концертів буде повідомлено в найближчому часі.

Козак.

ЗАГРАБЛЕННЄ ПОЛЬЩЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

—o—

На соймовій арені у Варшаві.

1. Нагле внесенне послів Українського Клюбу в справі відібрання від православних церкви св. Спаса в селі Спас, холмського повіту, при помочі насильства і терору.

Політика всіх дотеперішніх польських урядів, отже й теперішнього у відношенню до православної церкви є наскрізь ворожою та повною ненависти. Яскраво доказує це обставина, що в одній лише холмській дієцезії на 287 православних церков, які були перед війною, тепер є лише 49, инші в числі 238 частинно висвячені на костели а частинно опечатані польським урядом і осталені без ніякої опіки та засуджені на руїну.

Процес відбирання та ищщення православної церкви, що носив масовий характер в 1918—1919 р., не закінчився по нинішний день. При відбиранню православних церков польська [illegible]іністрація покликується на [illegible]ет з дня 16. грудня 1918 р. [illegible]саний тодішним премієром [illegible]рачевським (!) і міні[illegible] внутрішніх справ Туґу[illegible] теперішніми провід[illegible] зв. польської лівиці [illegible] „Визволеня". Силою [illegible]крету все майно право[illegible] церкви переходило в [illegible]ву управу польської [illegible] Мав він означати [illegible]льської влади про до[illegible]ославної церкви, бо [illegible]вне населення було е[illegible]е в глуб. Росії. Та на[illegible] повернуло, а декрет [illegible]в у силі.

[illegible]итуція польської республіки з 1921 р. ґварантує [illegible]ркввам рівноправність і [illegible]чування цивільної вла[illegible] церковного самоврядо[illegible], але не зважаючи на су[illegible]чність з конституцією декрет з 16. XII. 1918 р. остає в силі. І що більше, ні уряд ні сойм не думає про скасування того декрету. Противно Адміністраційна Соймова Комісія, на чолі якої стоїть Туґут, відкинула Н. XI. 1923 р. внесення українського клюбу в справі знесення названого декрету голосами всіх польських партій, протримавши його перед тим цілий рік, а уряд є і на далі одиноким фактичним господарем православної церкви.

Бажаючи уреґулювати справу становища провославної церкви в Польщі, Український Клюб часто зголошував внесення, пропнуючи: 1. Щоби уряд законно вирішив справу замкнених і тимчасово висвячених на костеьоли православних церков, 2. щоби до появи нового закону уряд не вирішував справ поодиноких церков і костьолів. Така пропозиція клюбу була одноголосно принята конституційною комісією польського сойму дня 12. грудня 1923 р. До того внесення прилучився тоді навіть представник уряду Стшалковскі. Пленум сойму приняло дня 8. лютого 1924 р. лише першу частину пропозиції а другу відкинено. Пленум рішило візвати уряд до оброблення на протязі 2-ох місяців законопроекту в справі всіх відібраних православних церков.

Користаючи з такого положення теперішний уряд Грабского — що обіцяв у свому експозе не порушувати дразливих справ — замісць оброблення та внесения до сойму відповідного законопроекту, відібрав насильно від православних і висвятив на костьоли цілий ряд православних церков як в Стужицях, Убродовицях, Спасі та инших місцевостях Холмщини.

Особливо характеристичною для тої церковної політики польських урядів є справа православної церкви у Спасі, Холмського повіту, епільоґ якої відіграно дня 8. травня 1924 р. В селі Спасі, як стверджують історичні документи і як доказує сама будова церкви, існувала на кілька соток літ перед введенням у життя унії православна церква. Була то церква села Столпе, про яку згадується ще в літах 1204 і 1213 у т. зв. Іпатієвському Літописі, і де по нинішній день находиться вежа галицького короля Данила. З огляду на це церква в Спасі являється не лише православною святинею, але й національно-культурним українським історичним памятником. В 1650 році православна церква в Спасі стала уніятською, греко-католицькою і була такою до 1875 р. Опісля вона була знов православною. Отже ніколи церква в Спасі не була католицьким костьолом.

В часі евакуації населення до Росії в 1915 р. церква у Спасі була під опікою заступника церковного старости Василя Грицюка, тодішнього війта громади Став. Він мав ключі за часів австрійської окупації. 15 серпня 1919 р. польська поліція відібрала від нього ключі а 29. серпня церкву опечатала. Від того часу датуються численні та вперті заходи православного населення в справі отворення церкви. Ще в 1919 р. населення зверталося з проханням до влади І. і ІІ. інстанції, а 16. грудня 1919 р. вислало воно депутації до міністра віроісповідань і освіти з проханнями про відкриття опечатаної церкви. Міністр обіцяв прослідити справу та полагодити її прихильно коли виявиться, що в Спасі є православне українське населення 22. січня 1920 р. зверталося православне населення до тогож міністерства телеграфічно з проханням про приспішення вирішення справи. В лютому 1920 р. приїхав до Спаса посол до законодавчого сойму Домбскі, щоби від імени уряду і від імени сойму прослідити справу. Домбскі комунікувався лише з католицьким населеннем, а православним заявив, „що для нього близча сорочка від кожуха". Він старався потім намовити православних до добровільного віддання церкви під костьол. Православні на це не погодилися і запротестували перед начальником держави, міністром віроісповідань і освіти і головою клюбу ППС. Дашиньским проти одностороннього звіту пос. Домбского, в якому він тверд[illegible], що православне населен-ня творить меншість в парохії та селі Спас. А на ділі в парохії св. Спаса є тепер 2449 православних, коли кількість католицького населення в тій же парохії виносить 620 душ.

Другий раз переводив розслід референт холмського староства, що інформувався про все виключно в католиків. Православні запротестували в холмському старостві проти такого сторонничого збирання інформацій між иншим і серед польських кольоністів. 17. травня 1920 р. ходила православна делеґація до люблинського воєводи з проханням про відкриття церкви але воєвода відмовив. 20. травня 1920 р. зверталося населення до начальника Пілсудського в тій самій справі, але й це не мало ніякого успіху.

Зате послідував факт, який спричинив велике порушення між православними. 5. березня 1924 р. кілька польських кольоністів з військовим капеляном 29. полку конівських стрільців на чолі напали на православну церкву в Спасі, відпечатали її та цілковито розгромили. Іконостас порубали сокирою, образам повиколювали очі та порізали їх а престол здемолювали. При нападі асистувала державна поліція зі Ставу. Вона не перешкодила в ділі руїни нападаючим, але противно боронила їх від гніву православних і цих останніх розганяла.

Православні запротестували проти такого нечуваного насильства та внесли скаргу до прокуратури при окружному суді в Люблині. Але злочинців до нині не покарано. Цей напад був підготовчим актом до висвячення церкви на костьол, що мало послідувати 6. березня. Обурення православних одначе прибрало такі форми, що люблинський воєвода вважав за вказане церкву наново опечатати дня 8. III. 1921 р. Прохання до всіх можливих інстанцій про відкриття церкви та віддання її до ужитку православним поновлювано ще в лютому 1922 р. Зверталися вони і до папського нунція, щоби за ними вставився, що він приобіцяв, але й це не вплинуло на зміну становища влади. Не зважаючи на всі ті тортури, православне населення видержало в терпеливости і спокою до[illegible] не надіючись зі заяв теперішнього премієра на таке насильство, якого доконано польською владою в Спасі дня 8. травня с. р. в день імянин президента польської републики.

Як виглядала ціла подія насильного висвячування православної церкви на костьол у Спасі дня 8. травня ми про це писали в одному з попередніх чисел і тому дотичного місця з інтерпеляції не подаємо.

При цьому висвяченню поліція розганяла товпу православних побоями, рвала волося жінок і т. д. Інтерпеляція кінчиться так: Церква в Спасі відвічна святиня православного населення і старовинний історичний памятник українського народу, стала римо-католицьким костьолом. Таким чином доконано при допомозі поліційної сили і терору ще один акт насильства на безборонному українському народові. Свідками тих трагічних подій з 8. травня 1924 р. були посли зі Сойм. Укр. Клюбу, Антін Васильчук, Павло Васильчук і Семен Любарський. З огляду на все повище Високий Сойм рішить: Сойм взиває уряд: 1) щоби негайно уневажнив декрет з 16, XII. 1918 р. а також з 9. VIII. 1921 р. в справі примусового обняття в державній заряд майна православної церкви, як суперечні з конституцією, з метою привернення такого правного стану в відношенню до майна православної церкви, який був перед війною в 1914 р.

Слідують підписи внескодавців.

2. Анальоґічне внесення поставлено українським клюбом також в справі безправного і насильного відібрання та наміреного пересвячення на костьол православної церкви св. Ілії в селі Убродовицях, грубешівського повіту на Холмщині. Населення названого села віддавна робить заходи біля віднослення православної парохії, але вони ніяких результатів не дали. Тепер йдуть підготовання до пересвячення церкви на костьол. З огляду на це клюб вносить: Сойм ухвалить візвати уряд до негайного здержання наміреного пересвячення православної церкви в селі Убродовицях на католицький костьол та повернення тої церкви православному населенню.

3. Внесенне є справі насильного висвячення на костьол православної церкви в селі Стружинцях, красноставського повіту, Люблинського воєвідства. В селі Стужинцях, яка має 1850 душ українського православного населення, пересвячено 11. травня с. р. насильно православну церкву на костьол. Церкву збудовано перед війною на власні кошти православних вірних. Через відібрання та насильне пересвячення тої церкви позбавлено виконування релігійних практик православних громадян сіл Сопінняки, Добринів, Вільшанка, Кривський Майдан, Биндюґа, Воля Стужицька, Олесниця й инші.

Численні депутації та заходи біля відновлення православної парохії від 1919 р. по нинішний день всі інстанції польської влади іґнорували та оставляли без відповіди.

Далі слідує опис переведення самого акту пересвячування.

Внесення кінчиться: Високий Сойм рішить візвати уряд а з окрема президента Ради міністрів, щоби розпорядив негайне припинення насильного пересвячування православних церков при допомозі урядових чинників і щоби зарядив віддання під суд винних та зворот православної церкви в селі Стужицях правним власникам — православному населенню.

Слідують підписи.

З ЖИТТЯ СЛОНІВ.

—o—

Один французський ловець, котрий довгі літа полював на слоні, оповідає в часописі „Тамп" про свої пригоди. Містить там свої спостереження про незвичайну інтеліґенцію цих великанських звірят.

Автор не є зовсім поет ані ніякий мрійник, але звичайний торговець слоновою костю. Мандрував він по нетрях (джунґлях) у Конґо, бо бажав збогатитися. Убивав для зарібку. Одначе слон усе таки викликав у нього здивування і подив. Сьогодня, коли завісив зброю на стіні свого парисського мешкання, згадує про звичаї і спосіб життя слонів. Описи його, хоч не такі артистичні й поетичні як прим. Кіплінґові „Нетрі" (джунґлі), всетаки є для нас дуже цінні, бо основані на наочних спостереженнях, отже на правді.

Віддавна оповідали, що слони мають свої власні цвинтарі. Правдою є, що кожен „клен" або покоління цих величезних звірят вибирає собі далеке самітне місце, де старі звірята ховаються коли чують, що смерть наближається. Слон, змарганий життям, коли сховонився до такої гущі, дістає там поміч і опіку від молотших звірят свого племени.

Автор бачив, як поважних і безсилих слонів проводили їх потомки до недалекого струмка. Слабі ноги старого звіряти вгиналися під тягарем його величезного тіла. Старий слон опирався боками об плечі двох слонів, що товаришили йому з обох боків. А коли старий слон відсвіжив свою трубу в ясній воді струмка, відпровадили його ці два молоді так само запопадливо до нетрів в лісній глуші. Там перебував він аж до смерти.

А ось инший образок. Коли самиця слона має привести на світ слоника, весь „клян" збирається недалеко і творить наче охоронний мур довкола самиці. Бо вона не в силі була би боронитися перед несподіваною небезпекою.

Молоденький слон росте, починає ходити пильно за матірю котра його пильнує. Одного дня автор зранив молодого слоня. Заразже прибігла мати і трубою піднесла ранену дитину. Так перенесла його через ріку. По другому боці ждав їх слон батько. Родичі наче пистили й розраджували ранену дитину. Потім пропали за деревами, несли в трубах слонятко, що з болю стогнало.

Одначе на основі оповідання не можна ще казати, начеб у природі панувала лише любов і благородність. Бачимо, як звірята жеруться між собою, як головно у комах (павуків) любов це смерть, бо самиця пожерає самця. Але все таки з образків, узятих із життя звірят, можемо переконатися, що любов, благородність, добре серце — не є виключно прикметою людини. Семейні звязки змислу „кляну" (покоління), не видумав чоловік своїм розумом. Дикі звірята, щоби жити в спокою і вдержати свій рід, є слухняні деяким правам любови і милосердя. Може бути, що висшість людського роду основується головно на цьому, що чоловік обдарений мовою. Вона жерелом його гордости і засліплення.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛ. УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

відбувшогося на днях 20, 21 і 22. лютого 1924 р. в домі У. Н. Союза під ч. 83 Гренд ул. в Джерзи Сиտі, Н. Дж.

ДИСКУСІЇ НАД ЗВІТАМИ ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ

(9)

Отворенне на черзі дискусії над справозданнем Редакційного Комітету, зачинає голова тогож комітету о. М. Струтинський довшим викладом політичним. Виклад цей, то критика дотеперішних способів ведення допомогової акції визвольній борбі і взагалі укр. політики, та проєкт як вести їх на будуче, взглядно нарис політичного напрямку який в найблисшій будучности повинно́ся попирати в Свободі. Так з критикою як і проєктом всі присутні головні урядники в засаді а взглядно до певної міри годяться. Однак негодні були погодитися з відреченнем редакційного комітету від всякої відвічальности за попиранне невдалої дотеперішної акції, яким цілий той виклад був переплетений. З того викладу чи радше докладу до справоздання ред. ком. виходило, що за невдачу винні ті, що акцію вели і ті що її попирали, тільки не редакційний комітет, який тепер викладає як то легко можна було знати що невдача буде та що він знав і нікому недовіряв а в першій мірі не вірив і не попирав акції уряду д-ра Петрушевича в якім не було селян ні робітників, тільки самі доктори.

Заява д. М. Мурашки члена ред. ком., що екзекутива У. Н. Союза і редактори Свободи є односторонні в політиці бо слухаються лишень висланників д-ра Петрушевича і краю а цілком іґнорують своїх домашних політичних лідерів котрі мають в руках докази того, що вся таксвана визвольна акція, яку Свобода попирає, а передовсім тая акція яку тепер приїхав сюди зі Львова репрезентувати д. В. Целевич, мали і має на цілі не що іншого, тільки під якими будь кличами, видурити в укр. еміґрації в Америці якнайбільше долярів, — приневолила річні збори зажадати від ред. ком. предложення згаданих доказів.

Д. М. Мурашко дальше жадає, щоби головний уряд висказав свою опінію, що до змарновання посланої краєви помочи.

Д. М. Петрівський інтерпелює, чому редакційний комітет, все то що тепер знає, неоголосив скорше в Свободі, щоби всі могли знати.

В дальшій дискусії, в якій всі присутні брали участь більше наворотами, сконстантовано: що Ред. Ком. то що знає тепер в тій справі, незнав перед тим; що з допомоговою акцією краєви в формі і мірі як вона велася в Свободі, в повні з всіми прочими урядниками і членами солідарувався; що навіть поклик офіціяльний в справі „національної пожички" своїми власноручними підписами одобрив; що члени редакційного комітету так само і другі члени і урядники „бонди" купували і на негайну поміч давали; що ніколи на засіданнях в головній канцелярії не лиш против попирання всіх дотеперішних форм визвольної боротьби Ред. Ком. невиступав але противно, як найбільше в таких справах компетентний, їх рішаючо реферував без спротиву зі сторони менче в таких справах компетентних, інших головних урядників орґанізації; що викручуваннеся від відвічальности вже по досвідченню невдачі є невмісне й поваги головних урядників негідне а для орґанізації загалом шкідливе.

Член Ред. Ком. д. Д. Андрейко признає, що Ред. Ком. нічого такого непредвиджував і акцію так само в добрій вірі попирав як і другі, а що тепер її так остро усуджує то річ в тім, що в руки блиських до Ред. Ком. осіб попався в якийсь таємний спосіб, документ дуже авторітетний в якім скомпромітовано всю дотеперішну визвольну акцію яку ми так горяче попирали. Сам д. Д. Андрейко того документу небачив і не читав але знає від д.д. Мурашки і Струтинського що то є лист писаний кимсь дуже визначним в акції яку ми попираємо, до д. В. Целевича. Певно незнає в чиїх саме руках той лист находиться в Січинського, Цеглинського чи Чижа але знає що о. Струтинський є готов постаратися о предложенне того листа зборам до провірення, і тому й таке домагання попирає. Дальше д. Д. Андрейко признався що політикою дуже незаймаєся і на ній богато нерозуміеся але як педагоґ одно мусить Свободі закинути а саме, що про шкільництво і просвіту взагалі майже нічого непишеся.

І. Каштанюк домагаєся щоби запрошено на засіданнє редакторів, аби могли чути і відповідати, а що до односторонности яку д. М. Мурашко закидує Екзекутиві, то то на його думку річ цілком проста. Теперішна Екзекутива У. Н. Союза навчена сумним досвідом попередної, не хоче тої другої сторони, яку д. М. Мурашко має на думці, слухатися, а саме лідерів „Федерації" чи „Оборони" чи якби вони себе єще назвали, бо орґанізація за спокій з ними заплатила велику суму вдовиного й сирітського гроша і такий спокій хоче і повинна мати. Раз вони вже доказали, що вони вміють і того повинно вистарчити як довго память сягає.

Всі присутні годяться з тим що коли такий компромітуючий документ істнує тай о. Струтинський може його до провірення представити то треба се негайно зробити.

О. М. Струтинський заявляє, що вже порозумівся з тим чоловіком в котрого руках той документ тепер находиться і що він з тим листом на другий день приїде.

Позаяк У. Н. Союз, сам як такий, жадної політики неробить а в справах допомоги краєви солідаризуєсь з другими того рода запомоговими орґанізаціями через своє представництво в їх Обєднанню, рішено ще запросити голову Обєднання о. В. Сполітакевича для приняття евентуальних консеквенцій, а д. В. Целевича для усталення автентичности листа до него адресованого як також для обосторонного висвітлення справи.

Предсідатель д. С. Ядловський зясовує все що було в тій справі сказано і заявляє, що єсли дійсно ми зробили який промах в добрій вірі, то нема чого встидатись ані викручуватися від відвічальности, але потреба справу провірити і за ню постояти а не від неї втікати. Закиди є надто поважні аби їх можна легковажити, тому й заряджує перерву дискусії над сею справою аж до її провірення а на денний порядок подає чергову точку програми засідання:

ПРОСЬБИ І СКАРГИ:

Просьби о стипендії і запомоги:

Перечитано ряд просьб о степендії для студіюючої молодежи однак по причині браку фондів в фонді народнім, всі просьби тим самим припоручено відмовити.

Перечитано просьбу о запомогу на Український Музей у Львові і на внесенне д. Д. Андрейка поперте М. Струтинським ухвалено виплатити суму $50.00 на повисшу ціль із оставшого фонду народного. На поставлене внесенне д. М. Мурашко поперте С. Милянович ухвалено і припоручено оставших в фонді народнім суму $9.41 перенести до фонду адміністраційного і тим самим цего фонду більше в білянсі непроголошувати.

Ухвалено уділити слідуючі запомоги з фонду запомогового; Марія Ярош, відділ 10. на внесенне М. Ольшаницької поперте С. Кудриком ухвалено дати суму $50.00

Іван Зазуля відділ 38. справу реферує п-ні Мельник на внесенне котрої поперте М. Стадник ухвалено суму $100.00.

Михайло Полянський від. 38. по довшій дискусії на внесенне М. Мельник поперте М. Мурашко ухвалено суму $200.00.

Андрій Пахолок від. 39. на внесенне Т. Грицей поперте С. Милянович ухвалено суму $25.00.

Андрій Ґурський відділ 44. на внесенне Ст. Кудрик поперте М. Шевчук ухвалено суму $25.00.

Олекса Букат від. 81. на внесенне І. Ваверчак поперте В. Яськевич ухвалено суму $75.00.

Григорій Салайда від. 86. на внесенне В. Гасій поперте К. Кирчів ухвалено суму $50.00.

Павло Коваль відділ 159. на внесенне В. Левчик поперте Д. Андрейко ухвалено суму $50.00

Ів. Баршиш від. 179. реферує М. Петрівський на внесенне котрого поперте В. Гасій ухвалено суму $100.00.

Іван Швець від. 181. реферує М. Шевчик на внесенне котрого поперте С. Кудрик ухвалено суму $75.00

Онуфер Кучма від 215. обясняє ширше Р. Слободян на внесенне котрого поперте І Ваверчак ухвалено суму $50.00.

Марія Хома відділ 232. на внесенне М. Стадник поперте С. Милянович ухвалено суму $50.00.

Олекса Кудла від. 239. реферує Т. Грицей на внесенне котрого поперте К. Кирчів ухвалено суму $50.00.

Володимир Зарічний відділ 263. по ширшій дискусії на внесенне М. Ольшаницької поперте Т. Грицей ухвалено суму $50.00.

Петро Лисиґанич відділ 308. реферує М. Петрівський на внесенне котрого поперте М. Шевчук ухвалено суму $100.00.

Просьби наспівші в послідних днях не виготовлені згідно зі статутом параґраф 168 мають викінчитись дотичними відділами.

По довшій дискусії на внесенне Д. Андрейка поперте К. Кирчів ухвалено висиґнувати суму $600.00 на слідуючі цили:

Рідна Школа 100.00.
Ремісничі Бурси 100.00.
Цили Політичні в Америці 100.00.
Інваліди 50.00.
Студентам технічних шкіл 50.00.
Січовим Стрільцям на Чехії 50.00.
Сиротам воєнним 50.00.
Політичним вязням 50.00.
Письменникам 35.00.
Вдові Івана Франка 15.00.

Гроші вислати через Обєднанне.

Слідувала справа Українського Сиротинця в Філяделфії, Па. та по довшій дискусії на внесенне І. Ваверчак поперте Т. Грицеєм ухвалено суму 150 долярів.

(Конець буде).

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження).

(37)

Коли Василь опинився за дверми, почув як старий заспівав собі пісоньку:

А ті, а я, а місме два
Місме з єдней весніци (села)
Крадлісме так сленіци (кури)

Возьний показав Василеви де заряд вязниць.

Пішов бічним вонючим коридором по камянім помості і дививсь за написю на дверах.

В канцелярії сидів грубий канцелист а при бічнім столику якийсь помічник писар в сірій арештанцькій куртці. Василь подав йому письмо і звернув увагу, що має дозвіл говорити в чотири очи.

— А то добре. Тут зараз побіг є парляторія ля дадвокатів, прошу зі мною. Пішли до бічної кімнати склеленої в каблук з одним закратованим вікном, яке виходило на кримінальське подвіря. Туди прохожались ріжні люде в цивільних одягах і декретові в сірих куртках.

Вікно стояло так низько, що не було видно голов тих людей хиба ноги та туловища.

В цій келії стояв один стіл, два стільці і більш нічого. Василь остав тут сам. Чув як канцелист приклнкає ордонанса і післав його під 59 ч. за Черупою.

Василеви забило серце почувши це імя.

Згодом почулись на камяному помості коридора ступання двох людий. Відчинились двері і дозорець впустив сюди арештанта і зачинив двері.

Батько з сином станули проти себе око в око.

Василь не міг батька пізнати. Він був одягнений в арештантський сивий одяг і деревляні сандали, оголений на лици з низько обстриженою головою.

Черупа вже присвоїв собі цей характеристичний у вязнів вираз лиця. То була покора, улеглість в суміш з лисячою хитростю. По колишній буті певности себе і завзятости, які Василь привик бачити у свого батька не було тепер і сліду. І колючі очі теж погасли. Стояли так напроти себе добру хвилю. Жаден не хотів перший зачинати розмови. Василь дививсь батькови в вічи наче суддя і ждав на перше слово від батька.

— Я переказував до тебе Василю, кілька разів, щоб ти до мене навідався Василь. Василь і тут не пізнав батька. Його голос був мягкий, покірний, подабав на жалобу немічного чоловіка, котрому заподіяли кривду.

— Чому не переказали відразу, чого вам було треба

— Мені треба було оборонця згодити...

— Це могли ви самі краще за мене зробити, бо я на тім не розуміюся. Впрочім я немав часу, у мене було роботи доволі, тай недужу маму треба було заходити...

— А як мамі тепер?

— Мама хоріла тяжко на запаленнє мізку, як почула, що її чоловіка зловили в чужій стайні на крадежи коний...

Черупа похлюпив очи на долівку і похитав головою.

— Сину, Василю, не осуджуй мене так строго, поки я перед тобою не висповідаюсь.

— Вас вже осудив суд, і я не маю права цього робити. Так само не маю права вас сповідати.

— Так. Мене осудив суд, і я свою кару спокутую, та коли це переживу, то зачну нове життя. Мені вже більше цього робити не треба, бо я вже свого допняв.

— Щож ви такого допняли?

— Тебе я вивів в люде... Так, так, Василю, я це для тебе робив, щоб ти не був хлопом, темним мужиком, а вийшов в люде. Як ти йно на світ прийшов, то я ще тоді худопахолком був. Пять морґів ґрунту всего на всего. Я дивлячись на тебе подумав собі: що з його вийде? Бідак, як богато инчих. Буде працювати мов робучий віл, тай нічого не доробиться. Я поприсяг собі над твоєю колискою, що ти не будеш мужиком, не будеш кождому уступатися, перед кождим ледарем коритись, кланятись... І я думав над тим, як добути грошей, щоб тебе в школу післати. Зразу я взявся робити вози, та переконався опісля, що це не поплатне... Тоді зачав я водити коні. У мене була щаслива рука. Мене ніколи не зловили. Я мав щастє, а моя слава пішла луною поміж конокрадами. До мене стали впрошуватися кумпани а я знаючи тоє щастє доробився на більший пай. Зробилася велика спілка і я став у ній ватажком. У мене були ріжні люде, було кількох жидків. Я держав всіх коротко, карав немилосерно неслухняних. Бо з ними инакше не можна. Я поставив свої правила і від них не відступав. Красти у богатих, не рушати бідних. Та вони крали на власну руку. Коли я о тім довідався, то карав, а вкрадене казав віддавати. Одному конокрадови я зломив два ребра за це, що поважився у бідної вдови вкрасти корову. Я богатів лише коштом богатих. Цих гроший вживав я не лише щоб мої діти забезпечити. Для себе я не брав нічого. Я не тратив не змарнував ґрайцара. Я підпомагав бідних, так, що вони й незнали з відкіля їм поміч прийшла. Повір мені сину, що я в десятеро більше роздав, чим при мені лишилося.

— Гроші добуті легким коштом, завважав Василь з докором — не штука давати милостиню з чужого. Вони були би самі дали.

ПЛЕБІСЦИТ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Французька ґазета „Лє Анналь" розписала анкету для своїх читачів на питання: якими повинні бути жінки зглядно чоловіки.

Жіноча ліста дала такий вислід, що найбільше жінок заявило, що передусім шукають інтеліґентного чоловіка. За цією прикметою голосувало загалом 44.698 жінок. Зараз після цього слідує бажання вигідного дому, охота до праці, вірність сильна воля і поважання. Відваги, сміливости, не згадується. Щойно на 17-ому місці приходить любов до дітей. Незвичайно мало голосів упало на пристойність і добрі маніри, може тому, що ці прикмети вже вроджені Французам, або тому, що їх нинішні жінки не цінять так дуже. Добросердешність, воління над самим собою терпеливість дуже мало пошукувані. Тимчасом може й нікому не впалоби на думку, що найбільше жінок (а саме 55.533) віддало голоси за цим, щоби чоловік присвячував пильну увагу добрій їді. Потім було богато голосів за такими чоловіками, котрий найліпше любить домашне життя.

Цікава ліста чоловіків. Їх бажання ще більше старого покрою. На чолі лісти стоять голоси, — 35.905 їх — що шукають передусім жінок, які надівсе любили би домашне життя. Доповнюють їх любов до дітей що стоїть на другому місці. Рішучо домагаються вірности, доброти, ніжности, а не на останньому місці стоїть інтеліґенція. Ощадности, шармантности, живого темпераменту, здорового змислу (каман сенс) вимагається також, але за них віддано дуже мало голосів.

Як найбільшу похибку жінок наводиться любов до елеґантних тоалет. То заявляє 65.000 голосів. Потім слідують докори за бажання гарно-вибагливо їсти а вкінці за цікавість. На цій лісті ... ліних жіночих хиб: завість, важничання, гордовитість.

Всетаки виглядає, що ця ліста ще не повна. Від жінок треба ще жадати, щоби практично гляділа на світ, щоби була весела, відважна, шармантна. Бо всі ці прикмети без сумніву важні, коли жінка хоче відчувати що її чоловік любить. Инакше любов скоро проминає. Жінка, що відзначалася би всіма цими добрими прикметами робила радість чоловікові і собі самій і заслугувала би на справжнє поважання.

ДО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В ПИТСБУРЩИНІ.

Отсим подається до відома, що збори в справі організовання клюбу студентів в Питсбурґу відбудуться в неділю дня 29. с. м. в церковній галі на Савт 7-мій і Карсон ул. о год. 2-гій пополудни. Усіх студентів з Гай Скул, Колеґій і Університетів запрашається до участи в зборах. — За тимчасовий комітет: Василь Онишків, Петро Крайцяк. 147